

В сучасних умовах, для успішної реалізації більшості проектів сталого розвитку (збереження та відновлення екосистем великих та малих міст, боротьба з ерозією земель, підтопленням і т.д.), вони мають бути не лише обґрунтовані з екологічної, економічної та соціальної точок зору та гарантувати результати, які можуть бути отримані у відносно віддаленому майбутньому. Основним аргументом, щодо реалізації програм сталого розвитку та кроків щодо їх виконання у багатьох випадках може бути результат, який розрахований на найближчу перспективу.

І хоча більшість розвинених країн інвестують значні ресурси у реалізацію програм адаптації до потенційної зміни природних умов та можливого вичерпання окремих складових ресурсної бази, країни, які розвиваються і мають обмежені фінансові та технічні можливості, постають перед проблемою адаптації до швидко змінюваних як природно-кліматичних так і соціально-економічних факторів. Для забезпечення стійкості як окремих економік так і глобального господарського механізму, важливою є диверсифікація та забезпечення стабільності джерел фінансування відповідних програм та кроків. В умовах неоіндустріального суспільства, реалізація комплексної стратегії сталого розвитку повинна базуватися на рішеннях, які включають як економічну, так і екологічну та соціальну складові, як такі, що превалюють та співіснують у всіх сферах життя людини та екосистеми в цілому.

Список використаних джерел:

1. Warren, A. (1996). Comments on indigenous and scientific knowledge: some critical comments. *Indigenous Knowledge and Development Monitor*, №4.
2. Тимочко Т. Пріоритети збалансованого (сталого) розвитку для України. Збірник матеріалів II-го Всеукраїнського з'їзду екологів з міжнародною участю. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://eco.com.ua>.
3. Sylvia I. Karlsson-Vinkhuyzen. From Rio to Rio via Johannesburg: Integrating institutions across governance levels in sustainable development deliberations. *Natural Resources Forum* 36 (2012). PP. 3–15.

Сосовська О. С., студентка

Шостак Л. В., к.е.н., доцент

Східноєвропейського національного університету
ім. Лесі Українки

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ЩО ЗНАХОДЯТЬСЯ НА ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Унаслідок вторгнення російських військ на територію України, наша країна втратила контроль над економікою частини окупованого Донбасу, виробничими активами та інфраструктурою регіону. На Сході країни були незаконно захоплені промислові підприємства, землі, державне майно, соціальні об'єкти.

На окупованих територіях залишилося 388 державних підприємств, 4500 об'єктів державної власності та понад 100 великих підприємств недержавної форми власності. Загалом втрачено близько 50% промислового потенціалу Донбасу. Обладнання окремих підприємств було вивезено на територію РФ або розібрано на металобрухт. За інформацією з відкритих джерел включаючи

фінансові звіти підприємств, можна дійти висновку, що втрати унаслідок демонтажу та вивезення обладнання становлять 1 млрд. грн. Зокрема холдинг Метінвест втратив 14,4 млн.грн., ДТЕК 4,4 млн.грн., Укрзалізниця 8,8 млн. грн., енергоринок 3,9 млн.грн.

Окупація Донбасу суттєво послабила фінансову систему України. Упродовж 2014р. на окупованих територіях відбувалося масове закриття рахунків та вилучення депозитів клієнтами, що спричинило скорочення ресурсної бази банківської системи країни на 80,5 млрд. грн. Водночас банки втратили контроль над активами на окупованих територіях. Напередодні окупації, на кінець березня 2014р., балансова вартість заборгованості клієнтів Луганської та Донецької областей по кредитах становила 70 млрд. грн. Окупація створила для клієнтів можливості не погашати кредити. Натепер понад 70% кредитів клієнтам з тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях не обслуговуються. Це стало причиною втрат українських банків у розмірі 50 млрд. грн. Загалом окупація спричинила значний дефіцит ліквідності в банківській системі в розмірі 130 млрд. грн., що дало поштовх для розгортання масштабної банківської кризи в Україні в 2014-2015 роках.

Основним ресурсом Донецької і Луганської областей є вугілля. У 2013р. шахти цих регіонів забезпечували 76% видобутку вугілля в Україні. У 2014 р. Україна втратила контроль над основними вуглевидобувними районами обох областей. За даними Міненерговугілля України, на окупованій частині Донеччини налічується 55 шахт, Луганщини — 42. Зокрема, на окупованих територіях опинилися всі шахти, що видобувають антрацит, який є найбільш цінним серед вугілля енергетичної групи і на який розраховані п'ять з 12 теплоелектростанцій в Україні. Наразі ведеться активний видобуток вугілля на окупованих територіях з подальшим вивозом його на територію Росії і продажем за кордон. Частина антрациту під виглядом російського вугілля поставляється в Україну. Через постійну наднормову роботу шахт через технічні причини почав скорочуватись видобуток вугілля. Деякі шахти зі зношеним обладнанням вже закриті.

Разом з шахтами республіки поділили владу і над місцевими металургійними підприємствами. Однак в тих під владою ДНР і ЛНР виникли деякі проблеми. Перша — технологічна. Місцеві металургійні комбінати мають широкий потенціал з виробництва коксу і виробляли його надміру. Раніше він був затребуваний в Маріуполі та на Дніпропетровщині. В обмін на кокс меткомбінати отримували з Дніпропетровської області залізну руду. Тепер цей обмін припинився. Друга проблема — реалізація продукції. Основний збут металургійних підприємств Донбасу орієнтований на експорт. Виробництва, що опинилися на окупованих територіях, забезпечували до 20% від загального прибутку, яку приносила вітчизняна металургія. Причому закордонні ринки збуту продукції донбаських заводів ті самі, що й у російських меткомбінатів: країни Азії і Близького Сходу. Більше того, до 2014 р. метал з Донбасу за рахунок демпінгу епізодично відбирав частину російського ринку. Тому, подальший розвиток металургійних підприємств на окупованих територіях буде залежати лише від рівня забезпечення ресурсами з боку Росії.

Єдина автономна опора енергетики ДНР і ЛНР — це теплова генерація, представлена Зуївською і Старобешівською теплоелектростанціями на окупованій частині Донеччини. Виробничих потужностей цих ТЕС більш ніж достатньо для забезпечення електроенергією обох «республік», особливо з урахуванням промислового спаду, який там стався. У довоєнні часи ці дві ТЕС споживали до 5 млн т вугілля щороку. Нині загальна потреба місцевої електрогенерації у вугіллі знизилася на 60%. Так, Старобешівська ТЕС працює на 50% своїх можливостей, а на Зуївській завантаження ще менше — ледве перевищує 30%.

Щодо машинобудівних підприємств, то наразі активні лише на ті, що пов'язані з ремонтом військової техніки. Та й то це лише виробництво, пов'язане з усуненням нескладних поломок бронетехніки, як на Донецькому ремонтно-механічному заводі. Одним з винятків є Ясинуватський машинобудівний завод. Це підприємство випускає прохідницькі вугільні комбайни та продає їх у Росію, хоча вже і в меншій кількості, ніж раніше. Устаткування інших машинозаводів на окупованій частині Донеччини, особливо тих, які були пов'язані з обороною, розібрано і перевезено в Росію («Точмаш», «Топаз»).

Через нестабільну політичну ситуацію значно зменшилась кількість жителів на окупованій території у зв'язку з виїздом їх до Росії або на підконтрольні Україні території. Розмір заробітної плати за роки окупації знизився втричі, а безробіття досягнуло 20%. Середня заробітна плата у «ДНР», на початок 2019р., становила близько 11,5 тис. руб., що удвічі менше, ніж у Ростовській області (близько 22 тис. руб.) та підконтрольній Україні частині території Донецької області (23,2 тис. руб.). За даними сайтів працевлаштування, фактична заробітна плата в «ДНР» є нижчою за оприлюднену «офіційно» і становить лише 8 000 руб.

Отже, окупація частини Донбасу відчутно вплинула на економіку України та її фінансову систему, призвела до значних матеріальних втрат унаслідок фізичного знищення житла, інфраструктури, соціальних і промислових об'єктів.

Список використаної літератури:

1. <https://biz.nv.ua/ukr/experts/jak-pratsjuje-biznes-v-zoni-ato-105660.html>
2. <http://www.dsnews.ua/static/longread/donbas-ukr/economika-pidprijemstv.html>
3. http://www.dsnews.ua/okkupirovannyy_donbass/ekonomika-pidprijemstv-ordlo-23102017220000

Стащук О.В., д.е.н., доцент, професор
кафедри фінансів та кредиту
СНУ імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна
Верчук Дмитро, студент 6 курсу факультету
економіки та управління
СНУ імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна

КОРПОРАТИВНІ ОБЛІГАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

У процесі діяльності підприємства виникають ситуації, коли для фінансового забезпечення його виробничо-господарських процесів не вистачає